

Extinction Rebellion

- En överblick

Innehåll

1.	Sammanfattning.....	3
2.	Bakgrund.....	3
2.1	Historia - UK.....	3
2.2	Uppdrag.....	3
2.3	Struktur och nätverk.....	4
2.4	Medlemmar.....	5
2.5	Koppling till Money Rebellion.....	5
3.	Modus Operandi.....	6
3.1	Hur organiseras aktioner?.....	6
3.1.1	Regenerative Action Cycle.....	7
3.2	Kommunikation.....	8
3.2.1	Plattform.....	8
3.2.2	Retorik.....	8
4.	Extinction Rebellion - Sverige.....	10
4.1	Medlemmar.....	10
4.2	Koppling till Money Rebellion.....	11
5.	Modus Operandi - Sverige.....	12
5.1	Aktioner.....	12
5.2	Kommunikation – vilka plattformar?.....	13
5.3	Typexempel: Stopp av SAS-flyg på Landvetter 2020.....	13
6.	Framtida utveckling.....	14
6.1	Radikalisering och Ekoterrorism?.....	14
6.2	Andra klimatrörelser.....	15
6.3	Vad kan förväntas?.....	16
7.	Hotbedömning.....	17
7.1	Sannolika måltavlor.....	17
7.2	Framtida våldsanvändning?.....	17

1. Sammanfattning

- Extinction Rebellion (XR) är en internationell rörelse som grundades i oktober 2018 i Storbritannien. Rörelsen består av ett stort nätverk av lokalgrupper som själva organiserar aktioner i XR:s namn.
- XR uppmanar till ickevåld och civil olydnad för att åstadkomma nödvändiga klimatförändringar.
- Money Rebellion (MR) är en undergrupp till XR och grundades i början av 2020. Gruppen har tidigare enbart existerat i Storbritannien, men har nu börjat sprida sig till andra länder, även Sverige.
- Både globalt och i Sverige består medlemmarna av både unga och gamla med olika bakgrunder och erfarenheter. Vad som lockar människor till rörelsen är bland annat tillgängligheten att delta oavsett tidigare erfarenheter.
- Utvecklingen i Storbritannien bör ses som en föregångare till XR Sverige. Ekoterrorism skulle kunna bli verklighet om en liten grupp inom XR radikaliseras, det är emellertid svårt att bedöma tidshorisonten för en sådan potentiell utveckling.

2. Bakgrund

2.1 Historia - UK

Extinction Rebellion (XR) är en internationell rörelse som grundades den 31 oktober 2018 i London när en grupp människor samlades utanför det brittiska parlamentet för att deklarerat uppror.¹ Upproret samlade överraskande nog 1500 människor som tillsammans deltog i den fredliga aktionen med inslag av civil olydnad. De efterföljande veckorna samlades flera tusen människor runtom i London för att bland annat blockera fem olika broar runt Themsen och gräva ner en kista utanför parlamentet som representerade framtiden. Dessa aktioner fick stort medialt utrymme i både brittisk och internationell media, vilket lade grunden till spridningen av rörelsens budskap till andra länder. Rörelsen har nu spridit sig till flertalet länder runt om i världen där lokala grupper har startats – alla med samma budskap som förespråkades i London 2018.

Rörelsens vision handlar om att vår värld idag är i kris och att livet på planeten är hotat. Trots denna dystra bild menar rörelsen att det går att förändra situationen genom att människor förenas och tillsammans försöker åstadkomma förändring. Visionen om förändring handlar inte enbart om världen här och nu, i stället betonas dagens barn och framtida generationer som anledningen till att agera idag.²

2.2 Uppdrag

Kärnan i XR:s aktiviteter är ickevåld och civil olydnad för att uppnå radikal förändring i syfte att minska risken för en samhällelig och ekologisk kollaps. Rörelsen har en något otydlig målbild gällande vad man vill uppnå eftersom vem som helst kan agera i deras namn så länge deras tio principer (se nedan) och värderingar följs. Sammantaget kan dock rörelsens mål sägas vara att åstadkomma ett ekonomiskt och politiskt system som inte bygger på en bekostnad av miljön.

¹<https://www.theguardian.com/environment/2020/aug/04/evolution-of-extinction-rebellion-climate-emergency-protest-coronavirus-pandemic>

²<https://extinctionrebellion.uk/the-truth/about-us/>

Rörelsen beskriver på sin brittiska hemsida att man varken behöver eller vill att alla människor ska bli gripna av polis, däremot uppmanar man alla till att bli involverade och stötta kampen med civil olydnad som ett verktyg. Vidare anser rörelsen att man förespråkar publik civil olydnad "above the ground". Detta innebär dels att man riktar in sig på ekonomiska störningar för att komma åt det politiska systemet, dels att man vill fånga den civila befolkningens uppmärksamhet. Slutligen beskriver rörelsen hur de tar fullt ansvar för sina aktioner där de förespråkar politisk snarare än personlig förändring, även om det senare är välkommet.³

2.3 Struktur och nätverk

XR består av flera mindre autonoma grupper utspridda över hela världen. Dessa grupper är sammankopplade i ett nätverk som tillsammans verkar för att skapa tillgänglighet genom att vara decentraliserade och inkluderande. Således finns det ingen styrelse eller ledning inom XR, i stället fattas gemensamma beslut på stormöten där alla kan delta, eller på koordinationsmöten med representanter från lokalgrupperna eller arbetsgrupperna. Rörelsen använder ett självorganiserande system (SOS) som möjliggör att rörelsen kan ta vara på existerande kunskap samtidigt som man kan agera agilt vid behov och distribuera beslut och ansvar. Vidare tilldelas olika roller och grupper mandat för att tydliggöra ansvarsområden och vad man har rätt att besluta om. Oavsett tas beslut kollektivt.⁴

Syftet med denna struktur är att välkomna vem som helst att agera inom XR så länge rörelsens tio grundprinciper följs. Vem som helst kan därför agera under XR:s flagg. Detta innebär att det är svårt att veta det exakta antalet människor inom XR eftersom rörelsen saknar ett formellt medlemskap.

De tio principerna är:

1. **Vi delar en vision om förändring** - Vi skapar en värld som framtida generationer kan leva i.
2. **Vi fokuserar på det som är viktigt** - Vi mobiliserar 3,5 procent av befolkningen för att åstadkomma systemförändring – och använder idéer som "momentum-driven organizing" för att uppnå detta.
3. **Vi behöver en hållbar kultur** - Vi skapar en kultur som är hälsosam, motståndskraftig och anpassningsbar.
4. **Vi utmanar öppet oss själva och vårt ohållbara system** - Vi lämnar våra bekvämlighetszoner för att jobba för förändring.
5. **Vi värderar reflektion och lärande** - Vi följer en cykel av handling, reflektion, lärande och planering för fler handlingar. vi lär oss av andra rörelser och sammanhang och av våra egna erfarenheter.
6. **Vi välkomnar alla och alla delar av alla** - Vi jobbar aktivt för att skapa säkrare och mer tillgängliga utrymmen.
7. **Vi jobbar aktivt med utjämning av makt** - Vi bryter ner hierarkier för att möjliggöra jämlik medverkan.
8. **Vi undviker att sprida skuld och skam** - Vi lever i ett ohållbart system, men ingen enskild individ bär skulden.
9. **Vi förespråkar icke-våld** - Vi använder fredliga strategier och taktiker, eftersom det är det mest effektiva sättet att skapa förändring.
10. **Vi har autonomi och decentralisering som grund** - Vi skapar tillsammans de strukturer vi behöver för att utmana makten. alla som följer dessa grundprinciper och värderingar kan handla i Extinction Rebellions namn.⁵

³ <https://extinctionrebellion.uk/the-truth/about-us/>

⁴ <https://extinctionrebellion.uk/wp-content/uploads/2019/09/Self-Organising-System-One-Page.pdf>

⁵ <https://docs.google.com/document/d/1RaS71EuwLiuxJ-VuJ-ut5uNy9XqSDOMbtmpawqSZll/edit>

2.4 Medlemmar

Rörelsen riktar sig till alla människor oavsett bakgrund, etnicitet eller tid att engagera sig. Denna inställning är kopplad till visionen om att samla den större massan av människor för att uppnå förändring. På hemsidan beskrivs fyra olika sätt att bli aktiv och/eller stötta rörelsen. Till exempel kan man aktivt delta i nationella aktiviteter som anordnas av XR UK. Ett annat sätt är att engagera sig lokalt i de redan etablerade grupperna, eller att starta en egen grupp om det inte redan finns en. Ett tredje sätt att engagera sig är att frivilligt hjälpa till som volontär med att organisera rörelsen på lokal, regional, eller nationell nivå. Slutligen kan man anmäla sig till deras nyhetsbrev eller donera pengar för att stötta rörelsen utan att aktivt behöva delta.

En del av "rekryteringen" handlar om att synliggöra rörelsen och dess budskap vid de olika aktiviteterna och eventen, för att därigenom uppmärksamma allmänheten. En viktig del i detta är XR:s sociala medier, som Facebook, Twitter och Youtube där bilder och filmer från rörelsens aktiviteter postas. Framförallt genom XR:s Facebook postas inlägg om olika event som hålls. Till exempel hålls föreläsningar som riktar sig till personer som inte har någon tidigare kunskap om vad XR är för något.⁶

2.5 Koppling till Money Rebellion

Money Rebellion (MR) beskrivs som en undergrupp till Extinction Rebellion (XR). Gruppen grundades i början av 2020 och har i huvudsak endast existerat i Storbritannien, men gruppens budskap har börjat sprida sig till andra länder där små aktioner redan har genomförts, däribland Sverige. Gruppen har tre krav som riktas till regeringen, banker och andra politiska, ekonomiska och finansiella institutioner.

1. **Berätta sanningen** – den politiska ekonomin har felprioriteringar, ex. investeringar i fossilt bränsle samtidigt som det skadliga beteendet mot klimatet och miljön premieras.
2. **Agera nu** – genom att sluta finansiera och tillåta skadliga affärer som påverkar miljön och klimatavtrycket. Fokus ska vara att minska denna påverkan och i stället hitta hållbara alternativ.
3. **Stärk demokratin** – inför en medborgarförsamling på alla viktiga nivåer, inklusive den globala, med mandat att skapa en regenerativ politisk ekonomi som gynnar alla människor och liv på jorden.⁷

Gruppen anser att det rådande politisk-ekonomiska systemet är undermåligt eftersom det försakar hälsan, klimatet, och naturen till förmån för ett fåtal rika. Ett annat antagande som gruppen gör är att det är banker och finansiella institutioner som utan att behöva ta ansvar förstör miljön och naturen. Detta sker genom att exempelvis finansiera olika oljeprojekt, skadliga industrier, och ohållbar djurhållning.⁸

Kritiken mot det ekonomiska systemet är grundläggande inom MR då man menar att systemet är konstruerat på ett kapitalistiskt sätt med kortsiktigt fokus på exempelvis GDP, men som långsiktigt kommer leda till att klimatet och naturen går under. Målet med MR är därför att störa dessa institutioner för att belysa denna problematik. I likhet med XR förespråkar MR att detta ska ske genom olika aktioner som använder ickevåld, främst mot banker, aktiemarknaden och andra typer av ekonomiska institutioner. En viktig komponent inom MR är att gruppen uppmanar till finansiell olydnad genom att vägra betala delar av sin skatt. Detta ska enligt gruppen leda till att grundläggande principer inom det rådande ekonomiska

⁶ <https://extinctionrebellion.uk/join-us/>

⁷ <https://docs.google.com/document/d/1FgcpVS5pWxZpri6EUWwTNBvjHXt7dfarjBN1pYE4ORg/edit>

⁸ <https://docs.google.com/document/d/1ASFwBOgig7lr4Vh4XRM4S6mOI0Gr4PRyUkGSvm476i4/edit>

systemet kan utmanas. I stället ska skatten som undanhålls doneras till organisationer och företag som arbetar med att återställa den skada som man anser att banker och andra finansiella institutioner bidrar till.⁹

3. Modus Operandi

3.1 Hur organiseras aktioner?

Extinction Rebellions modus operandi ser likadan ut i Storbritannien som i Sverige. Rörelsens aktioner delas in i följande tre kategorier som ibland är gränsöverskridande:

Disruption – skapa avbrott genom kollektiv civil olydnad för att uppnå rörelsens krav.

Outreach – berätta sanningen för allmänheten och samla människor, antingen vid själva protesten eller via media.

Visioning – demonstrera den framtid som rörelsen försöker uppnå genom vackra, kreativa och samarbetsinriktade aktioner.

Förutom dessa tre kategorier av aktioner utgår rörelsen från ett antal grundprinciper där framför allt icke-våld betonas. Denna princip är grunden för all verksamhet som rörelsen bedriver. Exempel på andra grundläggande principer inom rörelsen är civil olydnad, inkludering och kreativa aktioner.

Baserat på grundprinciperna rekommenderas deltagarna att planera en aktion under en längre tid för att ha möjligheten att grundligt planera och organisera aktionen. I tillägg betonas vikten av att ta hand om varandra och vila efter en genomförd aktion, men även att diskutera vad som gick bra och vad som gick mindre bra för att lära till nästa gång. Inom varje aktionsgrupp finns det olika roller som alla har sitt ansvarsområde vid en aktion. Till exempel finns det personer som ansvarar för att prata med polisen (police liaison), ansvar för välmående och första-hjälpen (wellbeing), eller ansvarar för att hämta och ta hand om personer som eventuellt blir gripna av polis (arrestee support).

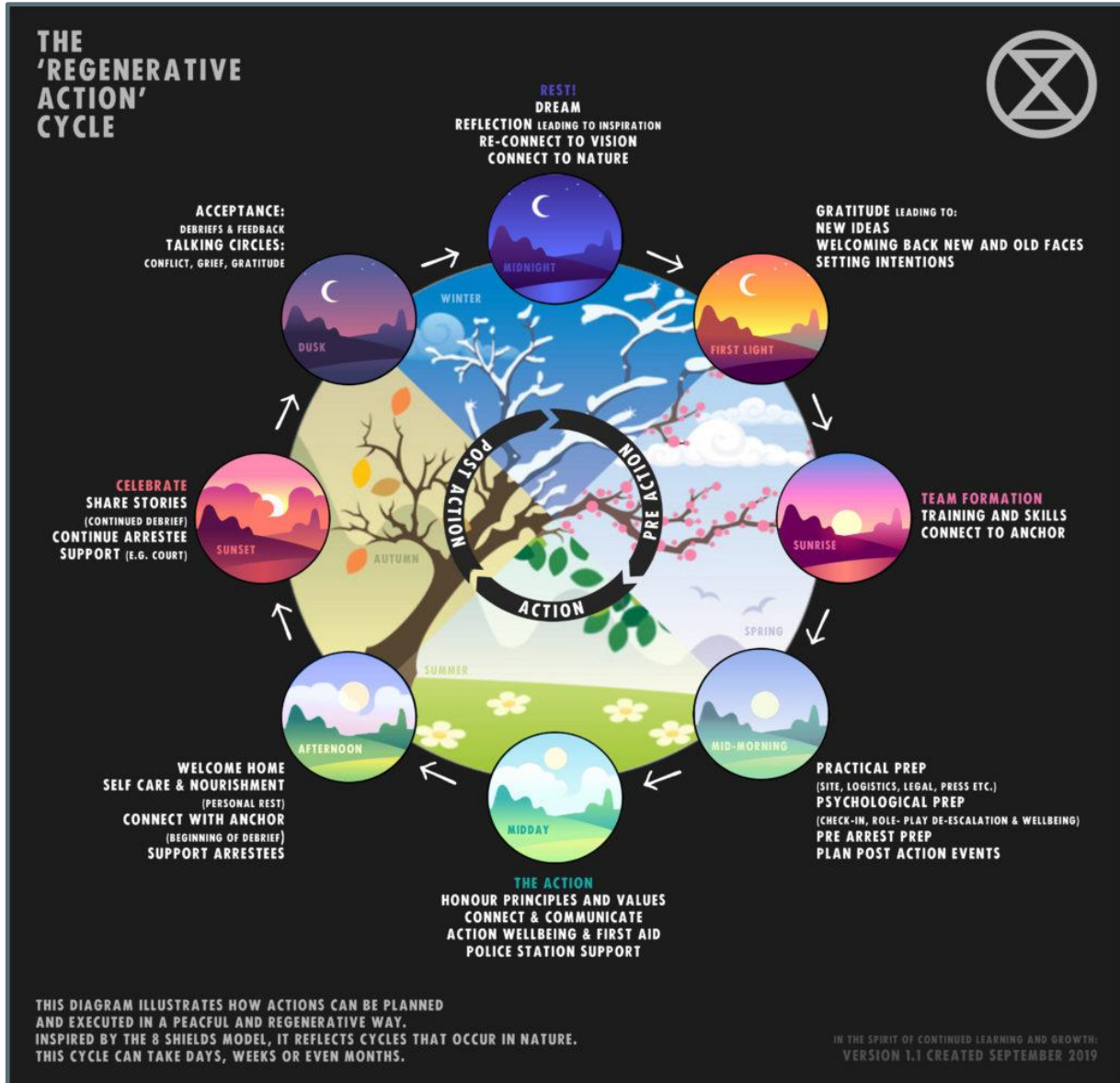
Graden av öppenhet gällande detaljer och information om en planerad aktion delas in i tre olika nivåer. Den första nivån är helt öppen, således delas all information helt öppen i sociala medier etcetera. Den andra nivån är en blandning mellan öppen och stängd, vilket är den vanligaste nivån inom XR. Här delas information om massmobilisering öppet, men eventuella detaljer hålls hemliga inom ansvariga grupper. Den tredje nivån är helt stängd för att uppnå överraskning eller vid högriskaktioner.¹⁰

⁹ <https://extinctionrebellion.uk/act-now/resources/money-rebellion/>

¹⁰ https://extinctionrebellion.uk/wp-content/uploads/2019/10/XR_NVDA_Guide_A5-rgb_lowres.pdf

3.1.1 Regenerative Action Cycle

Regenerative Action Cycle är en modell som XR använder som inspiration för att skapa en återbildande kultur inom rörelsen. Tanken är att bilden ska illustrera hur människor kan skapa samband och återbildning, dels inom sig själva, dels till andra människor.

3.2 Kommunikation

3.2.1 Plattform

Strukturen för den globala kommunikationen inom Extinction Rebellion (XR) bygger på ett antal kriterier. Bland annat att de ska ägas och skötas av rörelsen själva, bestå av en fri programvara och öppen källkod, samt hållas utanför Five Eye (FVEY) och EU-länderna. Kriterierna går ut på att minimera riskerna med att utomstående kommer åt den kommunikation som sker inom XR. Dessutom framhålls vikten av att konstruera en kommunikationsstruktur som försvårar för myndigheter eller stater att få insyn i rörelsen genom lagstöd. Således har den globala kommunikationen satts upp i Schweiz. Ett liknande tänk gäller även vilka plattformar som rörelsen ska kommunicera genom. Även här betonas vikten av kontroll över innehållet och möjligheten till att kunna chatta privat. Därmed har XR valt att använda Mattermost som plattform för merparten av den interna kommunikationen. Mattermost, till skillnad från Slack, möjliggör för användaren att ha fullständig kontroll över datan.¹¹

3.2.2 Retorik

Rörelsen motiverar ofta sina aktioner av civil olydnad som det enda sättet att åstadkomma en miljöförändring på. Tiden för att använda andra typer av metoder har passerats. Medgrundaren Clare Farrell menar att civil olydnad är ett sätt att snabba på processen och öppna upp till konversation eftersom det uppmärksammar att makthavare behöver ta ansvar och inte längre kan gömma sig.¹² Vidare anser XR att skatteolydnad är annorlunda jämfört med skattesmitning. Resonemanget bygger på ett narrativ där XR genomför en "Robin-Hood handling" genom att antingen undanhålla en del av skatten eller att vägra betala tillbaka en existerande skuld till banken. I stället ska denna summa doneras till en verksamhet som verkar för miljöns bästa och som hanterar konsekvenserna av bankernas finansiering av exempelvis fossila projekt.¹³

Detta sätt att argumentera för XR:s handlingar är genomgående. De anser att deras handlingar är berättigade eftersom det inte finns någon annan utväg än att åstadkomma en radikal förändring där allmänheten massmobiliserar genom icke-våld och civil olydnad. Många inom XR är därför beredda att bli gripna av polisen för sina handlingar eftersom de anser att det är att göra det nödvändiga även om det inte är ett enkelt beslut. Till exempel genomförde XR UK en aktion den 7 april mot banken Barclays huvudkontor, där sju aktivister bröt sönder fönstren för att sedan vänta på att bli gripna.¹⁴ XR betonar i sina dokument och texter på hemsidan att de tar ansvar för sina handlingar, vilket indirekt rättfärdigar deras aktioner jämfört med andra typer av aktivister.¹⁵

¹¹ https://media.ccc.de/v/36c3-11008-server_infrastructure_for_global_rebellion#t=1764

¹² <https://ideaspace.substack.com/p/extinction-rebellion-cofounder-clare>

¹³ https://docs.google.com/document/d/15lKrgG6BzS1RuMK-IVmjUjLzJ_kO_AECZ6c0uUVG6Vo/edit#heading=h.9w2mo8483ee1

¹⁴ <https://www.facebook.com/XRebellionUK/posts/954835832011899>

¹⁵ <https://extinctionrebellion.uk/act-now/action-consensus/>

 Extinction Rebellion UK
7 april kl. 17:25 · 🌐

CARE IS BREAKING BANK WINDOWS

On April 7th at 7am 7 women from Extinction Rebellion carefully cracked the glass in the windows of Barclays HQ in Canary Wharf, London. Using hammers and chisels, the women took great care to ensure the safety of bank staff, fellow activists and passersby. They then sat down next to the broken windows and waited to be arrested. In case of climate emergency, break glass

"This is about doing what is necessary, not what is easy. I act for every m... Visa mer

 1,4 tn

2,1 tn kommentarer 347 delningar

4. Extinction Rebellion - Sverige

XR Sverige grundades i kölvattnet veckorna efter XR:s uppror i London 2018. Rörelsen har i Sverige samma struktur, uppdrag och vision som XR UK.¹⁶ Övergripande består både XR UK och XR Sverige av tre olika cirklar som utgör stommen i rörelsens nätverk. Dessa är lokalgrupper, organiseringsgrupper och nationella arbetsgrupper.

Lokalgrupperna utgör den största cirkeln. I Sverige består rörelsen av 15 lokala grupper, alla startade av människor som vill engagera sig och verka under XR:s principer och mål. Vanligtvis består varje lokalgrupp av olika undergrupper som till exempel ansvarar för gruppens mediakommunikation eller konst vid olika aktioner. Varje lokalgrupp har sedan en person som representerar gruppen i den nationella kontaktgruppen.

I den näst största cirkeln återfinns de nationella arbetsgrupperna. Här finns grupper som har ansvaret för olika uppgifter som gäller den nationella nivån. Därmed är det i denna cirkel som all information finns gällande de olika grupperna, vad de planerar samt vad de behöver. Nya nationella arbetsgrupper kan skapas på förslag av vem som helst. Detta sker då genom förslag till den nationella kontaktgruppen (organiseringsgrupp) som sedan beslutar om vilket mandat gruppen ska få gällande de uppgifter de har att ansvara för.

Slutligen utgör organiseringsgrupperna den minsta cirkeln. De tre organiseringsgrupperna består av kontaktgruppen, koordineringsgruppen och SOS-gruppen. Dessa tre ansvarar för den övergripande organiseringen av XR Sverige.¹⁷

4.1 Medlemmar

XR Sverige har samma strategi som XR UK där tillgängligheten betonas för att nå ut och attrahera nya medlemmar till rörelsen. I Sverige, liksom många andra länder, består medlemmarna av en stor blandning av unga och gamla med olika bakgrunder och erfarenheter. I en artikel publicerad av Expressen från 2019 intervjuas flera medlemmar ur XR Sverige där de beskriver vad som lockade dem till XR. Det svar som framför allt lyfts fram i artikeln är XR:s förmåga att vara tillgängligt och attraktivt för människor som saknar tidigare erfarenhet av aktivism men som ändå är intresserade av att göra skillnad för miljön. En annan aspekt som betonas är känslan av att kunna göra skillnad genom att delta i XR Sveriges aktioner. I samband med att rörelsen växer i Sverige och blir alltmer organiserad beskriver många medlemmar att deras drivkraft för att delta i aktioner av civil olydnad stärkts och blivit ännu viktigare.¹⁸

Samtidigt har det riktats en del kritik mot XR, både i Sverige och Storbritannien. I Sverige har kritiken främst handlat om rörelsens odemokratiska budskap. XR:s tredje krav menar att en medborgarförsamling (Citizens' Assembly) bör tillsättas, bestående av slumpvist utvalda medborgare, för att belysa, vägleda och övervaka demokratiskt valda regeringar.¹⁹ Maria Ludvigsson skriver i en ledare i SVD från 2019: "om man önskar demokrati – varför då tillsätta en icke-demokratiskt vald grupp att styra över de demokratiskt valda?"²⁰

¹⁶ <https://docs.google.com/document/d/1RaS71EuwLliuxJ-VuJ-ut5uNy9XqSDOMbtmwpawqSZII/edit>

¹⁷ <https://kumu.io/XRSverige/extinction-rebellion-sweden#extinction-rebellion-sverige-2/organiserings-grupper>

¹⁸ <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/de-ar-svenskarna-bakom-den-radikala-klimatgruppen/>

¹⁹ <https://extinctionrebellion.uk/go-beyond-politics/citizens-assembly/>

²⁰ <https://www.svd.se/extinction-rebellion-tror-inte-pa-var-demokrati>

4.2 Koppling till Money Rebellion

Money Rebellion (MR) är relativt nytt i Sverige även om det börjat genomföras allt fler aktioner under MR:s banner av lokalgrupper i Sverige. Det finns därför ingen fördjupad information på den svenska hemsidan, i stället hänvisar man till XR UK:s hemsida.²¹ Ett av de senaste exempel på aktion under MR-flagg genomfördes av XR Skåne den 1 april i år. Aktionen riktades mot storbankerna Nordea och Swedbank för att uppmärksamma deras investeringar i fossila bolag.²²

Extinction Rebellion Skåne
1 april kl. 18:02 · 🌐

STORBANKERNA BEGÅR KLIMATBROTT

Idag genomförde Extinction Rebellion Skåne två aktioner mot storbankerna Nordea och Swedbank. Budskapet var tydligt - bankerna begår brott mot mänskligheten genom sina investeringar i fossilbolag. Detta uppmärksammades genom att spärra av och göra om bankerna till brottsplatser.

Utanför Swedbank satte sig även två modiga aktivister halvnakna och dränkta i olja, med meddelandet "VI STÅR INTE UT" skriver på händerna.

Extinction Rebellion Skåne kommer fortsätta att göra aktioner mot storbankerna var tredje vecka, fram tills dess att bankerna slutar investera i klimatrisen. Detta är en del av GLOBAL MONEY REBELLION - en internationell våg av aktioner riktat mot de finansiella institutionerna.

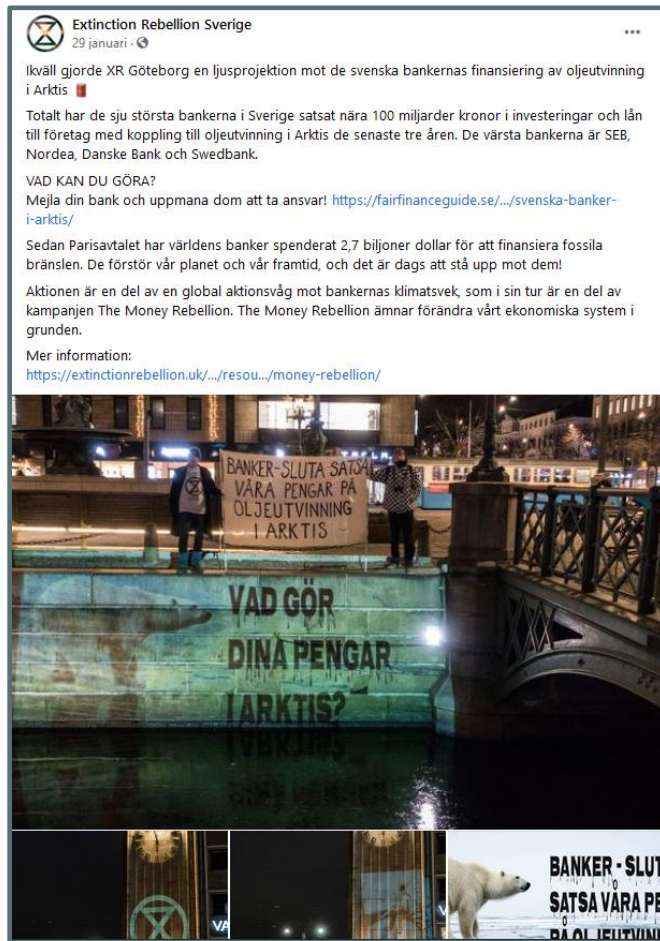
Är du också upprörd över bankernas smutsiga oljepengar? Du kan läsa mer om detta samt maila din egna bank här:
<https://fairfinanceguide.se/banks/banker/>

👍❤️🙏 222
21 kommentarer 48 delningar

²¹<https://extinctionrebellion.uk/act-now/resources/money-rebellion/>

²²<https://www.facebook.com/XRSkane/posts/3821919957877358>

En annan aktion under MR-fana genomfördes av lokalgruppen XR Göteborg den 29 januari för att uppmärksamma bankernas finansiering av oljeutvinning i Arktis.²³

5. Modus Operandi - Sverige

5.1 Aktioner

XR Sverige organiserar och planerar aktioner i hög utsträckning på samma sätt som XR UK. I Sverige genomförs olika typer av aktioner, främst protester av olika slag där rörelsen använder olika plakat och banderoller med sina budskap. Förutom medlemmar ur XR deltar ofta Red Rebels Sverige i aktionerna.

Red Rebels Sverige är del av Red Rebel Brigade som finns i ett 50-tal länder och ingår i XR som en performancegrupp. Gruppen är ämnad att belysa den globala miljökrisen och ge stöd åt XR och andra grupper som kämpar för att rädda mänskligheten och andra arter från massutrotning. Gruppen klär sig i röda dräkter med vit- och svartmålade ansikten. Den röda färgen symboliserar blodet som förenar alla

²³<https://www.facebook.com/extinctionrebellionsverige/posts/720983232140075/>

arter med varandra, medan det vitmålade ansiktet och de svartmålade ögonen ska symbolisera att "vi blundar inte för sanningen".²⁴

5.2 Kommunikation – vilka plattformar?

Extinction Rebellion (XR) använder sig av olika kommunikationskanaler. XR Sverige använder bland annat Facebook, e-post, Zoom och Mattermost. Det sistnämnda används som rörelsens interna kommunikationsverktyg, dels förs diskussioner i olika grupper där information delas och utbyts, dels kommunicerar arbetsgrupperna där med varandra mellan sina möten. Rörelsen använder även meddelandeappen Wire när de vill dela eller diskutera information som inte ska spridas.

5.3 Typexempel: Stopp av SAS-flyg på Landvetter 2020

Aktionerna i Sverige utförda av XR motiveras och beskrivs på ett liknande sätt som aktionerna i Storbritannien. Argumentet att det inte finns någon annan utväg, eller andra metoder, än att ta till civil olydnad betonas både i sociala medier och av aktivisterna själva.

I juni 2020 stoppade Göran Boardy och Henrik Garberg ett SAS-plan på Landvetter som var på väg till Stockholm. Båda blev senare åtalade för brott mot luftfartslagen där rättegången hölls i Göteborgs tingsrätt den 16 april 2021. Målet för aktionen beskrivs på XR Sveriges Facebooksida på följande sätt:

Syftet med aktionen var att uppmärksamma flygets negativa miljöpåverkan och att regeringen måste sluta subventionera flygindustrin. Regeringen har under pandemin pumpat in mångmiljardbelopp i SAS, så väl som till statligt ägda Swedavia som äger och driver tio flygplatser i hela Sverige. Totalt uppgår regeringens krisstöd till flyget till ca 14,5 miljarder kronor, att jämföra med Sveriges miljöbudget som ligger på 12,6 miljarder kronor.²⁵

Både Göran och Henriks slutpläderingar som lästes upp vid rättegången publicerades senare på XR Sveriges Facebooksida. I Görans slutplädning hänvisar han till sin rätt att ta till nödrätt då han anser att människan redan har orsakat flera typer av miljöförstöring och därmed bidragit till klimathotet som finns idag. Han hänvisar till att han upplever en förtvivlan och skräck att klimatet är i ett så pass dåligt skick – "vad kan vara mer nöd och nödläge än allt detta?". Göran beskriver även sin förtvivlan inför klimatkatastrofen och det efterföljande livet på jorden. Med bakgrund i detta anser Göran att han inte är skyldig till något brott, i stället anser han att det är samhället, fossilindustrin och det politiska systemet som är skyldiga till den situation som världen befinner sig i. Samtidigt uppmanar han alla människor till civil olydnad då han anser att det är det enda som kan få stopp på fossilsamhället.²⁶

Henriks slutplädning liknar i stort den som Göran gav. Även Henrik målade upp en bild av att världen börjat nå slutet och att det därför krävs extraordinära insatser. Aktionen att stoppa flygplanet från att lyfta beskrivs av Henrik som "ett brandlarm i akut kris". Aktionen, eller "brandlarmet", menar Henrik är acceptabel då han anser att deras insats var en varning till allmänheten innan den "riktiga" krisen kommer. Liket Göran gör även Henrik hänvisningar till "att nöd föreligger" och att deras handling därför inte ska bedömas utgöra brott. Detta eftersom de genom att bryta mot lagen försökt uppmärksamma att det föreligger ett nödläge där människor dör på grund av klimatförändringar. Något som de anser att

²⁴ <https://kumu.io/XRSverige/extinction-rebellion-sweden#extinction-rebellion-sverige-2/stockholm-red-rebels>

²⁵ <https://www.facebook.com/extinctionrebellionsverige/posts/766326050939126>

²⁶ <https://www.facebook.com/extinctionrebellionsverige/posts/769005440671187>

regeringen inte hanterat med tillräckliga insatser. Slutargumentet är att de anser att det är rätt och rimligt att bryta mot regler för att rädda människor.²⁷

Denna argumentation om att bryta lagar för att uppmärksamma klimatet är grundläggande inom XR. I XR:s strategi uppmanas människor till att "samla mod och tillsammans göra det som krävs för att åstadkomma förändring."²⁸ Aktionen på Landvetter flygplats är ett typexempel på hur retoriken för XR:s aktioner brukar se ut. Det faktum att lagar bryts tonas ner och i stället rationaliseras detta med en retorik som bygger på att beskylla politiska makthavare samt att klimatkrisen kräver extraordinära insatser. XR Sverige brukar posta flera inlägg i deras sociala medier, antingen i samband en aktion eller i nära anslutning, där de betonar motivet och budskapet som de försökt att framföra. Framför allt framhålls det varför man brutit mot lagen i de fall där det förekommit, men även enskilda deltagares motivation och skäl till att delta betonas. Härigenom blir varje aktion mer personlig då personerna som genomfört en aktion uppmärksammas.²⁹

6. Framtida utveckling

6.1 Radikalisering och Ekoterrorism?

XR Sverige, men även XR UK, växer successivt och man kan därför förvänta sig en ökad aktivitet. Polisen och allmänheten lär därför få en ökad kännedom om rörelsen under kommande år. Redan nu går det att se att XR har hamnat på polisens radar. Till exempel blev XR UK listade av den brittiska kontraterrorism-polisen i sydvästra England som en extremistisk ideologi. I det senare offentliggjorda dokumentet framkom det att polisen likställde XR med bland annat extremistgruppen Al-Muhajiroun. Efter kritik drogs förbudet tillbaka och XR:s namn togs bort ur dokumentet som var tänkt att vara en hjälpguide för poliser att identifiera framför allt unga personer som riskerar att radikaliseras.³⁰

Även i Sverige har det diskuterats kring utvecklingen av klimataktivistgrupper som XR. Terrorforskaren Magnus Ranstorp menar att det finns en risk att mindre grupperingar, i det här fallet inom XR, kan ta till våld i ren desperation om de upplever att de inte får gehör. Således menar flera säkerhetsexperter att en form av ekoterrorism kan uppstå på sikt. Ranstorp betonar dock att hotet om terrorattacker för klimatet inte ligger i närtid under kommande år utan är ett framtida scenario som diskuteras. Han förklarar detta resonemangen med att terrorism ofta är en spegling av samhällsutvecklingen i stort, således handlar diskussionen snarare om hur samhällsutvecklingen påverka potentiella hot i framtiden.³¹

Hursomhelst är det mest troliga scenariot att det endast skulle handla om en lite gruppering inom XR som bryter sig loss och radikaliseras. Eftersom det är oklart om och när ett sådant scenario skulle bli verklighet är det viktigt att händelseutvecklingen bevakas och får ett ökat fokus.

²⁷ <https://www.facebook.com/extinctionrebellionsverige/posts/769311890640542>

²⁸ <https://extinctionrebellion.se/om-oss/>

²⁹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/protestaktion-i-norrkoping>

³⁰ <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jan/10/xr-extinction-rebellion-listed-extremist-ideology-police-prevent-scheme-guidance>

³¹ <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/expert-arnar-desperata-klimataktivist-kan-ta-till-terrorism/>

6.2 Andra klimatrörelser

Det finns flera typer av rörelser och organisationer som engagerar sig för klimatet. I Sverige är exempelvis Fältbiologerna en förening med en 70-årig historia med en medelålder på ungefär 17 år.³² En annan rörelse som funnits ungefär lika länge som XR är Sunrise Movement som grundades 2017 i USA av ett gäng ungdomar. Sunrise Movement förordar att klimatkrisen ska stoppas och generera miljoner av jobb i processen som människor faktiskt kan försörja sig på. Rörelsen vill därför att klimatfrågan prioriteras och att få USA att övergå till förnybara energikällor.³³

Det finns en hel del likheter mellan XR och Sunrise Movement, då båda är decentraliserade rörelser såtillvida att de saknar ett tydligt medlemskap. Båda rörelserna har även postulerat ett antal principer och värderingar som måste följas för att få genomföra aktioner i rörelsens namn. En stor del av Sunrise Movements aktiviteter har syftat till att uppmärksamma politiker och andra nyckelpersoner på frågorna, bland annat genom att godkänna kandidater i mellanvalet 2018 som ansågs arbeta för rörelsens mål. Rörelsen har även anordnat en kampanj som gick ut på att samla en grupp människor för att protestera utanför en politikers hus tidigt på morgonen och föra oljud. Detta kallade man för "Wide Awake campaign".³⁴

Ett annat exempel är Greta Tunbergs gräsrotsrörelse "Fridays for Future" som startade 2018 där (skol)strejker genomfördes för att uppmärksamma klimatfrågan som en kris. Rörelsen fick stor medial uppmärksamhet och har senare lett till flera globala strejker. Rörelsen har fyra krav som handlar om att minska den globala temperaturökningen, följa Parisavtalet, säkerställa klimaträttvisa och lyssna på existerande forskning.³⁵ Idag finns flera lokalgrupper som anordnar strejker runtom i Sverige. Dessa sker främst i anslutning till kommunhus och torg där budskapet lätt får uppmärksamhet och strejken synliggörs.³⁶ På grund av Covid-19 har rörelsen inte kunnat genomföra sina vanliga strejker i samma utsträckning, i stället har människor uppmanats till att strejka online där de kan lägga upp bilder på sin skylt och skicka direkt-tweets till politiker. XR och Fridays for Future har tidigare i viss utsträckning samarbetat då Greta exempelvis har hållit tal på en av XR UK:s protester i London under 2019.³⁷

Alla klimatrörelser är inte gräsrotsrörelser och decentraliserade, Greenpeace är ett exempel på en välorganiserad klimatorganisation med en tydlig ledningsstruktur och styrelse. Greenpeace är toppstyrt, vilket innebär att den internationella styrelsen bestämmer ramarna för organisationens övergripande aktiviteter och strategier, men det är upp till de nationella och regionala organisationerna att genomföra och verkställa dessa.³⁸ Målsättningen för Greenpeace är att säkerställa att allt liv på jorden har möjligheten att leva. Några av grundvärderingarna är personligt ansvar och ickevåld.³⁹

Genom att titta på andra klimatrörelser/organisationer kan XR sättas i en bredare kontext. Oavsett hur väl organiserad och toppstyrd en rörelse är kommer den alltid att vara känslig för olika typer av "kriser". Med kriser avses här olika oförutsägbara händelser som exempelvis skulle kunna underminera rörelsens målsättning etcetera. Till exempel skulle dålig publicitet kunna innebära ett minskat stöd för rörelsen som helhet. Viktigt att komma ihåg är att dessa rörelser bygger på frivilligt engagemang, vilket är en stryka

³² <https://www.faltbiologerna.se/historia/>

³³ <https://www.sunrisemovement.org/about/?ms=AboutTheSunriseMovement>

³⁴ <https://www.sunrisemovement.org/campaign/wide-awake/>

³⁵ <https://fridaysforfuture.se/om-oss/>

³⁶ <https://fridaysforfuture.se/lokala-grupper/>

³⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=hKMX8WRw3fc>

³⁸ <https://www.greenpeace.org/international/explore/about/structure/>

³⁹ <https://www.greenpeace.org/international/explore/about/values/>

eftersom det ofta ställs väldigt låga krav på deltagandet. Svagheten är däremot att det uppstår en viss ömtålighet där det krävs en ständig rekrytering av nya medlemmar.

Denna problematik gäller även XR. Trots att man har en tydlig struktur där man aktivt valt att vara decentraliserad och inte ha en toppstyrd organisation finns det vissa utmaningar för överlevnad i framtiden.

6.3 Vad kan förväntas?

XR är en decentraliserad gräsrotsrörelse utan tydlig ledning eftersom rörelsen utgörs av engagemanget och aktiviteterna inom lokalgrupperna. XR UK har under de senaste åren genomfört flera större aktioner. Parallellt har flera massgripanden genomförts i samband med aktionerna. Till exempel greps upp emot 600 personer under en fem dagar lång protest i London i september 2020.⁴⁰ I oktober 2019 greps 1600 personer under en nio dagar lång aktion. Protesterna ledde till att Londonpolisen förbjöd människor att protestera i London. Beslutet möttes med viss kritik då beslutet ansågs inskränka yttrandefriheten och demonstrationsfriheten, men avskräckte inte människor från att fortsätta protesterna.⁴¹

Därefter har antalet gripanden vid protester avtagit, vilket kan ha ett samband med Covid-19, men det går inte heller att utesluta en koppling till massgripandet och det nu hävda förbudet som polisen införde vid aktionen 2019. Bortsett från detta är den största utmaningen för XR att överleva i framtiden eftersom rörelsen bygger på ett frivilligt engagemang och är så pass decentraliserad. Utan en tydlig ledning är utmaningen att hålla samman rörelsen, inte bara i UK men som en helhet då en grundläggande förutsättning som betonas av rörelsen själva är massorganiserad civil olydnad. Detta förutsätter att ett stort antal människor är beredda att ta risken att bli gripna. Detta är dock inget krav för att vara med i XR då det även behövs människor i ett stort antal roller som inte innebär risken att bli gripen.

Härmed skulle en liknande utveckling som observerats i Storbritannien kunna infrias i Sverige eftersom XR UK i hög utsträckning är en föregångare till XR Sverige. Redan nu visar XR Sverige tendenser till en upptrappning gällande storleken och antalet aktioner som planeras och genomförs. Men precis som i Storbritannien har aktionerna uppvisat en marginell effekt. Det politiska och ekonomiska systemet har hittills visat sig motståndskraftiga och kunnat fortsätta utan större påverkan. Framtidsutsikterna för XR både som helhet och i Sverige torde därför handla om att dels försöka uppnå resultat för att skapa motivation bland befintliga medlemmar, dels rekrytera nya medlemmar så att rörelsen kan fortsätta att växa och skapa förutsättningar för rörelsens fortsatta utveckling.

Slutligen har det observerats att ett stort antal av de nu aktiva klimatrörelserna har startats av unga klimataktivister. Något som indikerar ett stort intresse och engagemang från yngre generationer att engagera sig i klimatfrågor. Exempel på sådana rörelser är de tidigare nämnda Fridays for Future och Sunrise Movement. Denna utveckling visar att det finns ett utbrett intresse för denna typ av frågor som tilltalar en bred målgrupp, således kan det antas att intresset kommer att bibehållas över tid.

⁴⁰<https://www.theguardian.com/environment/2020/sep/05/over-600-arrests-made-at-extinction-rebellion-protests-in-london>

⁴¹<https://www.climatechangenews.com/2019/10/16/1600-arrests-extinction-rebellion-fights-right-protest-uk/>

7. Hotbedömning

7.1 Sannolika måltavlor

Sannolika måltavlor är storbanker, skogsbolag, flygindustrin och andra aktörer eller organisationer som har ett stort inflytande i frågor eller verksamheter som kan tolkas som ohållbara för miljön. En av de senaste aktionerna utförda av XR Sverige skedde den 9 april utanför SVT i både Göteborg och Stockholm. Aktionerna hade som mål att kräva ett ökat ansvar av public service i form av daglig bevakning av klimat- och miljöfrågor, samt att klimatkrisen tas på större allvar än den pågående pandemin som ännu inte fått ett slut.⁴²

7.2 Framtida våldsanvändning?

Än så länge har XR Sverige ägnat sig åt demonstrationer och andra aktioner som inte inneburit någon direkt fysisk skada på person eller egendom. Däremot har ett fåtal aktioner mot flygtrafik inneburit förseningar och andra åtgärder som fått konsekvenser för allmänheten som befunnit sig i närheten.

Eftersom XR UK i hög utsträckning är en föregångare till XR Sverige går det inte att utesluta att aktioner där våld mot egendom, exempelvis skyltfönster, blir vanligare. En liknande aktionen som den utförd av XR UK mot banken Barclays huvudkontor skulle därför kunna bli verklighet även i Sverige.

Målet med XR:s aktioner är att åstadkomma störningar för att främst uppmärksamma makthavare inom det politiska och ekonomiska systemet. I andra hand är målet att fånga allmänhetens medvetande. Utmaningen är att genom rörelsens aktioner tilltala allmänheten och vinna tillräckliga sympatier för kärnfrågan samtidigt som en motsatt effekt undviks. Många av rörelsens aktioner både i Sverige och Storbritannien har inneburit störningar som drabbat allmänheten. Till exempel innebär individuella vägblockeringar att trafiken stannar av, vilket främst drabbar allmänheten i den direkta närheten. Detta skulle kunna väcka mer ilska än sympatier, vilket kan skada rörelsens anseende och förmåga till nyrekrytering.

Den stora frågan är om delar av rörelsen riskerar att radikaliseras som en konsekvens av uteblivna förändringar och den egna retorikens relativiserande av brottsliga handlingar. Det skulle till exempel kunna ske om rörelsens företrädare i XR UK tydligt sanktionerar våldsanvändning eller om en lokalgrupp bryter sig ut och börjar använda mer offensiva metoder.

I dagsläget är emellertid Extinction Rebellion att betrakta som ett globalt nätverk av klimataktivisterna som med fredliga medel vill skapa en bättre värld, om än oklart hur den världen ska se ut och hur vägen dit faktiskt är konstruerad.

⁴²<https://www.facebook.com/extinctionrebellionsverige/posts/771501333754931>